

CSABA LÁSZLÓ: 'MEG KELLENE VÉGRE ÉRTHETŐEN MONDANI, HOGY ROSSZABB IDŐK KÖVETKEZNEK'

Mind a kormány, mind az ellenzék felelősség nélkül beszél. A magyar gazdaság 1987 és 1997 között a jelenleginél sokkal súlyosabb kihívások előtt állt, de a magyar társadalom józanságát mutatja, hogy egyetlen taxisblokáddal sikerült átvészelnie az időszakot. Akkor most miér félnek a politikusok? - kérdez vissza Csaba László, egyetemi tanár.

A Gyurcsány kormány gazdaságpolitikája nem markánsan más, mint a Medgyessy kormányé, illetve már ez utóbbinak is kettő volt - fogalmaz Csaba László közgazdász, a Közép-Európai Egyetem (CEU) tanára. - A 2002 és 2003 közötti időszakot az osztogatás jellemezte, amit 2004-ben egy adórendszerbeli szigorítás követett, és záródott a jövedelmek és a teljesítmény között korábban megnyílt olló. Csaba László szerint egyébként ezt a racionalizálási folyamatot László Csaba pénzügyminiszter indította el, bár a közvélemény utódjának, Draskovics Tibornak tulajdonítja. Az osztogatás tehát megszűnt, de sajnos ebből nem következett sem a privatizáció határozott folytatása, sem a legfontosabb makrorendszerek reformja. Ötletek voltak ugyan arra vonatkozóan, hogy mivel lehetne stabilizálni a gazdaságot, de ezek elhaltak azon, hogy "jaj, senkinek a lábára ne lépjünk." A gazdaságirányításnak megmaradt az a vonása, hogy a költségvetés valódi prioritásai nem vezethetők le a középtávú programokból, hanem ad-hoc módon, háttéralkuk mentén alakulnak ki. A Brüsszelben átadott programok se az idejé, se a jövő évi költségvetési számokban nem köszönnek vissza. Konvergencia programoknak hívjuk őket, de valójában divergencia figyelhető meg - fogalmaz szemléletesen Csaba László. - A gazdaság sodródik, a növekedés lassul, az államháztartási hiány tarthatatlan mértékű. Szerinte az idei évre jó, ha az új kormány által vállalt 5,6 százalékos GDP arányos hiány helyett a 6,3 százalékos sikerül teljesíteni. A makrogazdasági folyamatok nincsenek kézben tartva.

A CEU tanára szerint is az egyik legnagyobb probléma, hogy nincs belső megtakarítás. Sőt, a gazdaságban eluralkodott az a politika által is erősített hangulat, hogy most érdemes eladósodni. Márpedig így a gazdaság nagyon sérülékeny. Arra a közbevetésre, hogy ennek ellenére mégis élénkülnek a beruházások - hiszen a KSH első tíz hónapról szóló adatai is ezt tükrözik -, a közgazdász azt felelte, hogy ez igaz, de ezzel szemben áll, hogy az államháztartás hiánya a duplája annak, ami finanszírozható, és számolni kell a túl erős forint kedvezőtlen hatásaival is. Intő példaként említve Latin-Amerikát és Kelet-Ázsiát, ahol szintén a rövid távú beáramló tőke miatt túlértékelődött a nemzeti valuta, és gazdasági válsághoz vezetett.

Csaba László kedvezőtlennek tartja, hogy miközben a világban kamatemelési hullám figyelhető meg, nálunk csökken. És vitába száll mindazokkal, akik szerint a hazai kamatok magasak, hiszen ez csak nominálisan igaz, az inflációval korrigált reálértéken már nem. Ebben a kiszolgáltatott helyzetben elég lehet egy körlevél - mondja -, amellyel valaki egy spekulatív befektetési hullámot indít el, ami tönkretelheti a hazai pénzpiacot.

A fő probléma az, hogy nem triviális a kockázat, nem a tankönyvekben leírt módon kezelhető a sérülékeny árfolyam, a fizetési mérleg hiánya.

Miközben tény, hogy messze vagyunk még az Európai Unió átlagos színvonalától, semmi garancia nincs arra, hogy aki az unión belül van, annak növekednie kell - folytatja a közgazdász professzor.

A szakértő a kormánynak többek között azt rója fel, hogy az államháztartás egyensúlyával láthatóan nem tud mit kezdeni. A sürgető infrastruktúra fejlesztések finanszírozására Csaba László szerint is a magántőke bevonása lenne a kézen fekvő megoldás, de sajnos nálunk ez kizárólag az államháztartási számok kozmetikázására szolgál.

Komolyan enyhítene a költségvetés feszültségein, ha privatizálnák vagy akár megszüntetnék a veszteséges állami vállalatokat, mint amilyen például a Malév. Az nem politikai bátorság kérdése, hogy teljesen életképtelen cégeket finanszíroznak az adófizetők pénzéből, mint amilyen a vasút és az agrártámogatások - szögezi le a közgazdász. - Majd, ha ez megszűnne, akkor lehetne komolyan adócsökkentést kidolgozni, ám az nem csökkentés, ha egy adónem kulcsa csökken, de másik három nő - teszi hozzá. Rossz megoldásnak tartja, hogy a jövő évi adóváltozásokkal korlátozzák az alapítványok működését, visszafogják a pénzügyi befektetéseket.

Összességében a fő gond, hogy miközben a kormány és az ellenzék egyaránt a növekedésről, illetve annak gyorsulásáról beszél, a várható lassulást egyelőre csak a Magyar Nemzeti Bank jelezte.

Csaba László úgy véli, a 2006-ban kormányra kerülők nem lesznek könnyű helyzetben, mert aligha tudják majd akár kifelé, akár befelé betartani azt, amit most majd a kampány során ígérnek. Lényegében azért, mert a magyar gazdaság kimozdult a fenntartható fejlődés pályájáról. A társadalmi elvárások ellentmondásba kerültek a lehetőséggel.

Arra a kérdésre, hogy reális cél-e az euró bevezetése 2010-ben, a szakember megjegyezte: ez az időpont még nagyon messze van, aki hivatalban ma erről nyilatkozik, az már az utódja utódának a nevében vállal kötelezettséget. Ezért is ellenezte, hogy az eredetileg vállalt 2008-as időpontot kitolják 2010-re, mivel ez a belátható időtáv kikövetelte volna, hogy a kormány komolyabban vegye a maastrichti kritériumoknak való megfelelést. A 2010-es euróhoz 2008-ig kell ezeket teljesíteni, és ennek 2007-ben igen erőteljes szigorítás lesz a feltétele. De ez a mai közgondolkodásban vezetői szinten sincs benne. Se a kormány, se az ellenzék nem ismeri a szükségességét.

Arra, hogy Magyarország tagja lehessen az uniós közös valutának is, három EU-fórumnak kell az áldását adnia - emlékeztet a realitásokra az egyetemi tanár. - Az Európai Központi Bank véleménye még csak a belépő, de a legutolsó jelentésük szerint nagyon nem felelünk meg az elvárásaiknak, és semmi jele, hogy hamarosan megváltozna ez a véleményük. Ami nélkül oda se kerülhetünk a már politikusokból, és nem szakértőkből álló plénum elé. Valóban az euró lenne az utolsó vívmány, amit az országnak az uniós csatlakozási folyamatban még el kellene érnie, de ez egyre messzebb van - véli a professzor.

Csaba László komolyan aggasztónak tartja az infláció mértékét, ami 4,5 százalékról az elmúlt évben 7 százalékra növekedett, miközben Fekete-Afrikában is csak 12 százalék, ahol a világban az egyik legmagasabb, és miközben a forint erősen túlértékelt. Nem nyugodhatunk meg, hogy a reálgazdaságban minden rendben - utal kérdésre válaszolva az export növekedésére -, amikor az egyensúlyi mutatók komoly bajokat jeleznek.

S hogy mégis, mit tenne az egyetemi tanár, ha hirtelen kormányzati döntési pozícióba kerülne? Ez elképzelhetetlen, mert nem vállalná el - szögezi le -, az első lépés, amit mindenkinek javasolna, az őszinte beszéd, ami sajnos mára abszolút kiment a divatból. Mind a kormány, mind az ellenzék felelősség nélkül beszél, az utóbbi például 5,9-ről 6,1 százalékra növelte a ráta tudatában elszabadult munkanélküliségről. Ehelyett meg kellene végre érthetően mondani, hogy rosszabb idők következnek, és a gazdaságpolitika különböző elemeit összehangolni a társadalompolitikai elvárásokkal. Nem bedarálni kellene az, aki valamit másként gondol, hanem leülni az ellenérdekelt felekkel, és közös megoldást találni.

A magyar gazdaság 1987 és 1997 között a jelenleginél sokkal súlyosabb kihívások előtt állt, de a magyar társadalom józanságát mutatja, hogy egyetlen taxisblokáddal sikerült átvészelnie az időszakot. Akkor most miért félnek a politikusok? Miért gondolkodnak rendkívül rövidtávon? A megoldáshoz először a valódi kérdéseket kellene feltenni - hangsúlyozza Csaba László -, de sajnos egyelőre éppen az ellenkező irányba haladunk.

Forrás: <http://www.piacprofit.hu>